

Potilasohje: Lavantauti ja pikkulavantauti – tietoa sairastuneelle ja altistuneelle

Lavantauti ja pikkulavantauti ovat vakavia yleisinfektioita, joita aiheuttavat *Salmonella* Typhi ja *Salmonella* Paratyphi -bakteerit.

Tartunta saadaan yleensä hygienialtaan puutteellisissa olosuhteissa trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla. Suurin sairastumisriski on Intian niemimaalla. Lavantaudin ja pikkulavantaudin tartunnanlähteitä ovat saastunut juomavesi tai elintarvike, mutta voivat tarttua myös henkilöstä toiseen. Tartuttava annos on pieni.

Mitkä ovat lavantaudin ja pikkulavantaudin oireet?

Lavantaudin ja pikkulavantaudin oireet ovat samankaltaiset. Itämisaika tartunnasta oireiden alkuun on yleensä 7-14 vuorokautta, mutta se voi vaihdella 3-60 vuorokauden välillä. Tyypillisiä oireita ovat kuume, pahoinvointi, päänsärky, lihaskivut, vatsakipu, ummetus tai ripuli sekä yleistilan heikkeneminen. Vatsaoireita esiintyy vain osalla potilaista. Osalle kehittyy myös ohimenevää ihottumaa.

Miten lavantauti ja pikkulavantauti todetaan ja hoidetaan?

Molemmat taudit todetaan laboratoriotutkimuksin, yleensä verinäytteen (veriviljely) perusteella. Taudit hoidetaan antibiootilla. Hoito on potilaalle maksuton.

Miten lavantaudin ja pikkulavantaudin tarttuminen ehkäistään?

- Kädet pestään vedellä ja saippualla ennen ruoan laittoa ja ruokailua, sekä WC:ssä käynnin ja pikkulapsen vaipan vaihdon jälkeen. Pesun jälkeen kädet kuivataan huolellisesti. Oma pyyhe säilytetään erillään muiden perheenjäsenten pyyhkeistä. Kodin ulkopuolella kädet kuivataan kertakäyttöpaperiin.
- Jos mahdollista, ruokaa ei tule laittaa muille henkilöille edes kotona ennen kuin kontrollinäytteet ovat negatiiviset, ohje alla.
- Kotona astiat, WC-tilat ja pyykki pestään normaalisti. Ulosteen tahrima pyykki pestään vähintään 60 °C:ssa.

Sairastuneen seuranta

- Sairastuneelta otetaan ulosteesta seurantanäytteitä. Hyvinvointialueen tartuntatautiyksikkö antaa tarkempia ohjeita.
- Sairastuneen tulee olla pois päiväkodista sekä riskityöstä, kunnes on saatu kolme peräkkäistä negatiivista seurantanäytettä. Hyvinvointialueen tartuntatautiyksikkö tekee päätöksen asiasta.
- Vaippaikäisiä lapsia ei saa viedä uimahalliin tai yleiseen kylpylään ennen kuin heidän näytteensä on todettu negatiiviseksi.

Altistuneen määritelmä ja seuranta

- Sairastuneen kanssa samassa taloudessa asuvilta tai sairastuneen oireiden aikana samaa WC:tä säännöllisesti käyttäneiltä ja/tai sairastuneen valmistamaa ruokaa nauttineilta, tutkitaan uloste-näyte. Hyvinvointialueen tartuntatautiyksikkö antaa tarkempia ohjeita.
- Altistuneiden rokottamista ei rutiininomaisesti suositella, sillä rokotteen tehosta lähikontaktin tartunnan estämisessä ei ole riittävästi tieteellistä näyttöä.

Lisätietoa

- THL:n verkkosivuilta toimenpideohje lavantauti- ja pikkulavantautiltapauksiin <https://thl.fi/aiheet/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/salmonella/toimenpideohje-lavantauti-ja-pikkulavantautiltapauksiin>